

за рахунок «озеленення» ВВП та усунення природноресурсних субсидій в «зелених» секторах господарювання, а також в налагодженні ефективного діалогу України із західними партнерами стосовно партнерської взаємодії в сфері «зеленої» економіки.

Висновки

«Зелена економіка» стає центральною темою обговорення важливих міжнародних форумів високого рівня. На часі необхідність додаткових досліджень та дискусії, щоб визначити, яким чином «зелена» економіка буде сприяти прискоренню процесу переходу до сталого розвитку:

- По-перше, необхідна більш чітка концептуальна ясність в тому, що стосується взаємовідносин «зелена економіка» – сталий розвиток.

- По-друге, виникає необхідність в проведенні подальшого аналізу кожного політичного «рецепту» з точки зору визначення впливу та наслідків в контексті забезпечення ув'язки економічних, соціальних та екологічних цілей «зеленої» економіки. Такий аналіз доцільно проводити в конкретних національних вимірах.

- По-третє, поряд із проведенням досліджень на національному рівні необхідно забезпечити їх порівняння з глобальними моделями та сценаріями «зеленого» зростання.

В останні роки все частіше в рішеннях багатьох важливих зустрічей високого рівня лунають заклики перейти до принципів «зеленої» економіки. Світова спільнота повна рішучості нарощувати свої зусилля щодо подальшої реалізації стратегії заохочення «зелених» інвестицій в стійке регулювання природних ресурсів. Про необхідність «зеленого» зростання та його імплементацію в національній політиці та

стратегії сталого розвитку все частіше лунають заклики і в Україні. Однак ця проблема вимагає конкретних заходів на всіх рівнях та державної підтримки.

Список використаних джерел

1. Галушкіна Т.П. Зелений вектор розвитку економіки / Т.П. Галушкіна. // Економіст, №11, листопад 2011 р. – С. 4–7.
2. Інтерв'ю президента НАН України академіка НАН України Б.Є.Патона // Вісник НАН України, 2013, №1. – С. 3–10.
3. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні / Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. – Одеса – Саки: ІПРЕЕД НАН України – ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. – 348 с.
4. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. – К.: НІСД, 2009. – 336 с.
5. Манцуров І.Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки: монографія / І.Г. Манцуров. – К.: НДЕІ, 2011. – 457 с.
6. Мусіна Л.А. Взаємний вплив економіки та природного середовища в сучасному світі: політика, стратегії, технології: монографія / Л.А. Мусіна, А.В. Ямчук, Т.К. Кваша. – К.: УкрНТЕІ, 2012. – 260 с.
7. Національна політика «зеленого» зростання в Україні / Галушкіна Т.П., Мусіна Л.О., Хумарова Н.І. – Одеса – ІПРЕЕД НАН України, 2012. – 272 с.
8. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного співтовариства» від 15.12.2010. [Електрон. ресурс] – Адреса доступу до сторінки – <http://www.zakon.rada.gov.ua>
9. Зелена стратегія регіону / [Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Реутов В.Є. та ін.]; за наук. ред. Б.В. Буркинського, Т.П. Галушкіної. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2011. – С. 173–185.

УДК 338.22.01

І.В. ЛЕВИЦЬКА,
д.е.н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
В.В. ЗАВАЛЬНЮК,

здобувач, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Роль інноваційно-інвестиційної політики в діяльності сучасних підприємств України

Розглянуто питання стану залучення інвестицій та інноваційної діяльності в Україні, визначено стратегічні складові розвитку інноваційно-інвестиційної політики та можливості їх реалізації в державі. Актуальність даного дослідження визначається потребою у розвитку теоретичних положень з обґрунтування процесів формування системи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств, виявленням її особливостей в умовах обмеженості фінансових ресурсів, розробки науко-

во-методичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення організаційно-економічних методів управління інвестиційною діяльністю при фінансуванні інноваційних процесів на підприємстві.

Ключові слова: інвестиції, інновації, політика, регіон, підприємство, діяльність.

Рассмотрены вопросы состояния привлечения инвестиций и инновационной деятельности в Украине, опре-

делены стратегические составляющие развития инновационно-инвестиционной политики и возможности их реализации в государстве. Актуальность данного исследования определяется необходимостью в развитии теоретических положений по обоснованию процессов формирования системы управления инновационно-инвестиционной деятельностью предприятий, выявлением ее особенностей в условиях ограниченности финансовых ресурсов, разработки научно-методических положений и практических рекомендаций, направленных на совершенствование организационно-экономических методов управления инвестиционной деятельностью при финансировании инновационных процессов на предприятии.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, политика, регион, предприятие, деятельность.

The question of investment and innovation activity in Ukraine, defined strategic elements of innovation and investment policy and their possible implementation in the state. The relevance of this study determined the need for the development of theoretical propositions of reasoning processes of the system of innovation and investment activities of enterprises, identifying its features with limited financial resources, developing research and teaching positions and practical recommendations aimed at improving organizational and economic management of investment activities in financing of innovative processes in the enterprise.

Keywords: investment, innovation, politics, region, enterprise activities.

Постановка проблеми. Питання залучення інвестицій та підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні залишаються актуальними з періоду її становлення як незалежної держави та здійснюваних трансформаційних перетворень в економіці.

Модернізація економіки України, як головна мета державної політики, проголошена у 2011 році щорічним посланням Президента України до Верховної Ради, ґрунтується на оновленні не лише матеріальної бази вітчизняних підприємств, але й основних принципів управління в умовах сталої економіки [1, с. 302]. Тому основи стабільного розвитку, такі як: пріоритетність інтелектуального капіталу, екологічність господарювання, соціально-орієнтована економіка, змушують більшість українських підприємств шукати нові способи використання існуючих шляхів підвищення ефективності власної діяльності. Одним з головних шляхів є залучення інвестицій та самостійне здійснення інвестиційних вкладень.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми становлення інвестиційної та інноваційної діяльності знайшли своє відображення в працях А. Гальчинського, В. Гееца, І. Лукінова, В. Семиноженка, А. Сухорукова, Д. Черваньова, В. Федоренко та інших відомих вчених. Про значимість цього питання свідчить видання Інститутом проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України спеціалізованої збірки наукових праць «Экономические инновации» (2005 р.).

Видання досить повно висвітлило стан, складові та перспективи інноваційного клімату в державі за період, який аналізується, що підкреслює актуальність проблеми.

Основною **метою статті** є виявлення інноваційних змін, що впливають на розвиток та діяльність підприємств України, та розробка методичних рекомендацій щодо інвестиційної політики впровадження даних інновацій. Поряд з цим реалії розвитку цього процесу, системний та комплексний підходи до дослідження інноваційно-інвестиційної проблеми в умовах глобалізації свідчать про необхідність осмислення її сучасного стану та визначення складових пріоритетних напрямів розвитку інноваційно-інвестиційної політики в Україні в недалекому минулому з прогнозуванням його результатів на найближчу перспективу, що і визначило мету дослідження.

Відповідно до встановленої мети було визначено ряд завдань. По-перше, класифікуючи інновації, виявити їх переваги з точки зору розвитку підприємств, розробити і обґрунтувати рекомендації щодо їх реалізації на даних підприємствах; по-друге, уточнити сутність поняття «інновації в системі управління підприємствами»; по-третє, визначити особливості інвестиційного потенціалу у діяльність підприємств.

Виклад основного матеріалу. Опрацьовуючи цілий ряд джерел з даної проблематики можемо стверджувати, що на сучасному етапі економіки не має загально визначеного трактування категорії «інвестиційний потенціал». В різних джерелах літератури за період існування даного терміну науковці вдосконалювали поняття «інвестиційний потенціал» розглянемо деякі з цих визначень в хронологічному порядку.

Інвестиційний потенціал – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства), необхідних для забезпечення інвестиційного розвитку економіки [6, с. 300].

Виходячи з вищенаведених визначень видно що інвестиційний потенціал відіграє важливу роль в основній діяльності підприємства, точніше основна діяльність більшості підприємств базується на своєму інвестиційному потенціалі. Для того щоб досягнути успіху в роботі підприємства, керівника необхідно постійно вдосконалювати свій інвестиційний потенціал, розвивати його та можливо самим проводити політику інвестування.

У сучасній практиці виділяють декілька варіантів формування інвестиційного потенціалу підприємства.

Визначальними є внутрішні негативні фактори, а зовнішні – сприятливими. Реалізація інвестиційного потенціалу можлива лише шляхом оптимізації діяльності підприємства незалежно від зовнішнього ринку. Саме така ситуація спостерігається у країнах з сприятливим інвестиційним кліматом. Інвестиційні можливості можуть бути реалізовані досить швидко, проте інвестиційний потенціал помірний.

В Україні на даний час посткризовими передумовами розкриття інвестиційного потенціалу є: незадовільний стан основних засобів та інфраструктури ринків, висока енерго-

емність економіки та застрілі технології, недостатня конкурентоспроможність продукції та низька продуктивність праці, низький рівень політико-правової стабільності та корупція, регуляторні перешкоди та незначна інноваційна складова економіки. Також слід відзначити, що більшість із зазначених посткризових передумов останнім часом розвивається не шляхом загострення, а шляхом розв'язання проблем та мінімізації негативного впливу.

Стратегічні цілі перспективного розвитку регіонів та держави в цілому потребують проведення економічної політики в креативному руслі шляхом формування найефективніших господарських структур і перерозподілу інноваційних ресурсів на користь прогресивних виробництв, які визначають сутність та спрямованість трансформаційних процесів і від яких залежать високі темпи економічного зростання. В свою чергу економічне зростання є однією з найважливіших суспільних проблем до якої постійно звернута увага економістів та політиків.

Підвищення ефективності суспільного виробництва, і на цій основі соціального зростання розглядається, як наслідок інвестиційної активності конкретного функціонуючого суб'єкта, так і в їх комплексі.

Аналіз динаміки ВВП України та обсягу інвестицій в основний капітал (основні засоби) у 2012 році свідчить, що в останнє десятиліття в державі частина цих інвестицій у ВВП становила від 13% до 22%. Загальний обсяг інвестицій в основні засоби наразі досяг 120,0 млрд. грн. (проти 24,0 млрд. грн. у 2000 році), а офіційного ВВП – майже 700 млрд. грн. (у 2000 році – 170,9 млрд. грн.) [7]. В 2011 році реальне зростання валового внутрішнього продукту склало 5,2% до попереднього року, інвестиції в основний капітал збільшилися на 21,2%, приріст прямих іноземних інвестицій зріс на 44,5% [4]. Результати дослідження відтворювальної структури інвестицій в основний капітал в державі звертають увагу, що на механічне переоснащення і реконструкцію діючих підприємств, будівель та споруд спрямовується майже 60% коштів, які надходять до основного капіталу; на підтримання діючих підприємств у робочому стані – близько 4%; нове будівництво – близько 37% [8].

В умовах стрімкого розвитку технологій, враховуючи високий рівень зносу активних елементів основного капіталу більшості підприємств наявні обсяги інвестування в нові будівництво та обладнання не забезпечують належного рівня технічного їх переоснащення. Складнощі з пошуком джерел фінансування підприємств є однією із причин незадовільних темпів нарощування інвестицій в активні елементи основного капіталу.

Основним джерелом фінансування інвестицій підприємств України залишаються їхні власні кошти. Залучення власних, а не запозичених, коштів для фінансування підприємствами їхніх довгострокових (необоротних) і поточних коштів є наслідком:

- відсутності в країні необхідних обсягів середньо та довгострокових фінансових ресурсів;

- невідповідності вимогам банківського кредитування більшості малих і середніх за потужностями підприємств та значної частини великих підприємств.

Побудова інноваційно орієнтованої економіки в державі потребує врахування того, що у структурі інновацій розвинутих країн світу майже 60% становлять ті інновації, що мають «проривне» значення або належать до значних технологічних досягнень. Питома вага інновацій, пов'язаних тільки з удосконаленням традиційних технологічних рішень та процесів у таких країнах має тенденцію до зменшення і не перевищує 12%. В Україні ж загальна інноваційність економіки (рівень впливу на економічне зростання досягнень за рахунок нових результатів науки) не перевищує 10–12% [9, с. 78–79].

Враховуючи досвід наявних моделей інноваційної політики в світовій практиці ведення господарської діяльності вважається, що в Україні має бути вибудована та запроваджена така модель інноваційної політики, яка б враховувала і реалізовувала принципи вільної конкуренції, виокремлення першочергових пріоритетних галузей технологічного розвитку (з поступовим залученням інших), державне забезпечення стимулювання проектів з конкретних технологій. Твердження стосовно виокремлення першочергових пріоритетних галузей технологічного розвитку знаходить підтримку у вчених, які пропонують для реалізації інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств виділити та забезпечити належну підтримку 7–8 пріоритетних технологій, за якими Україна може бути конкурентоспроможною на світовому ринку наукомісткої продукції. При цьому вони звертають увагу на ріст обсягу світового ринку цієї продукції (який досягне в 2015 році близько \$6 трлн., з яких \$2 трлн. будуть припадати на інформаційні послуги). Україна ж має можливість зайняти на цьому ринку до 10% [1; 2, с. 94–97].

Інвестиції в економіку мають перевищувати темпи зростання ВВП та забезпечувати належний рівень капіталомісткості. Загалом для України, за стабільного 1,5% приросту ВВП та необхідно мати 3,5–4% приросту капіталовкладень. Сприятливий інвестиційний клімат має бути створений на рівні держави з поступовим його переміщенням в регіони. Розуміння сутності інновацій, інноваційних процесів та інноваційного циклу мають виступити засадами ефективного управління інноваційно-інвестиційними процесами, як складовими елементами функціонування інноваційної сфери, розроблення відповідного механізму державного регулювання інноваційної політики.

В стратегічному плані розвитку інноваційно-інвестиційної політики доцільно враховувати підходи: дієвий (передбачає інноваційну та інвестиційну стратегію), системний (інвестиційна та інноваційна стратегія), забезпечуючий (інноваційна стратегія) [3, с. 200–202]. Своєю чергою, О. Симканіч пропонує залучення інвестицій в конкретний регіон інвестування розглядати з позицій проектування [6, с. 200–207]. Це є доцільним оскільки тут кожна інвестиція розглядатиметься як конкретний інвестиційний проект, реалізація якого підпадає під принципи та технологію проектами.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Економічний розвиток підприємства (регіону) на ринкових засадах неможливий без формування належного інвестиційного клімату (інвестиційний потенціал та умови діяльності інвестора, ступінь інвестиційного ризику, рівень соціально-економічного розвитку регіону, професійна та психологічна готовність керівництва (підприємства, регіону) до прийняття відповідних управлінських рішень. Зазначене заслуговує на увагу оскільки розроблення методичних засад інноваційної політики в Україні повинно передбачати використання таких теоретичних аспектів розвитку інноваційних процесів: вертикальний і горизонтальний характер життєвого циклу інновацій; кластерний характер інноваційних процесів; ланцюгову структуру моделі інноваційної діяльності; безпосередній та опосередковані впливи держави на інноваційні процеси, набутий досвід впровадження та функціонування інноваційно-інвестиційних проектів та процесів тощо.

Для активізації інвестиційної діяльності необхідно розробити узгоджену, всеохоплюючу стратегію розвитку, що базуватиметься на глибокому розумінні та обізнаності з наявних ресурсів, конкурентних переваг та можливостей, що узгоджуються та координуються з цілями національного зростання. Зусилля держави щодо залучення інвестицій та розвитку підприємництва повинні сприяти досягненню цілей національного та регіонального економічного зростання та соціального розвитку.

З метою залучення, утримання та повного використання потенціалу іноземних інвестицій необхідно:

1. Розробити та здійснювати узгоджену політику залучення інвестицій, що включає розроблення разом з зацікавленими сторонами стратегії та цілей залучення інвестицій, здійснення моніторинг ключових ринків ресурсів та можливих інвесторів, організацію «відкритого вікна» для залучення інвестицій, покращення ділового середовища.

2. Розробити політику щодо обслуговування іноземних інвестицій з метою отримання максимальної економічної вигоди в регіоні інвестування в продовж тривалого часу. Для цього потрібно спочатку сконцентруватися на впровадженні початкових інвестиційних проектів з метою ефективного впровадження повного інвестиційного проекту, а також реагувати на проблеми стратегічних інвесторів щодо послідовності та прозорості застосування законодавства.

3. Підтримувати впровадження інвестицій в економіку шляхом:

- стимулювання союзів між компаніями та створення мереж між зацікавленими фірмами та дослідницькими установами з метою сприяння поширенню нових технологій та інновацій;

- сприяння розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу з метою створення або посилення індустрії постачальників;

- посилення зв'язків між бізнесом та науковими установами шляхом зміни навчальних планів в університетах відповідно до потреб економіки, що змінюються;

- сприяння розвитку спеціалізованих кластерів, включаючи інфраструктуру та постачання підготовлених людських ресурсів.

Виконання цих програмних заходів сприятиме створенню нормального інвестиційного клімату в Україні, поліпшить її привабливість для іноземних інвесторів. Створення інститутів спільного інвестування забезпечить належні умови для діяльності інвесторів. Прозору систему реалізації прав усіх інвесторів буде створено через вдосконалення системи корпоративного управління. Необхідна також значна державна підтримка сфери високих технологій і розвитку інноваційної інфраструктури, що сприятиме залученню інвестицій в інноваційну діяльність, отриманню державою доходів від використання знань. Однак треба враховувати, що інтереси українського суспільства не завжди збігаються з інтересами іноземних інвесторів. Отже, важливо залучати зовнішні капітали так, щоб не позбавити їхніх власників мотивації, водночас спрямовуючи дії останніх на досягнення загальноукраїнських суспільних цілей.

Висновки

Позитивне значення інноваційно-інвестиційного клімату, політики та діяльності полягає в одержанні прибутку за рахунок іноземних або вітчизняних інвесторів, фактично без залучення до цього процесу державних коштів. Фактичний стан інвестиційної діяльності в конкретному регіоні свідчить про його привабливість (або обмежену зацікавленість), перспективність розвитку (вичерпаність ресурсів) та зацікавленість (відсутність мотивації) в одержанні прибутку власне інвесторами. Загалом за результатами інвестиційно-інноваційної діяльності одержують підвищення економічної ефективності підприємств та соціального зростання регіону. Вважається, що запровадження господарюючими суб'єктами власних проектів по залученню інвестицій та державне стимулювання цього процесу мають всі підстави для ствердження про реальну можливість кожного регіону бути успішним у цій сфері та користуватись попитом серед вітчизняних та закордонних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук А.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2006. – 394 с.

2. Кіряков Д.І., Кірякова М.Є. Інтелектуальний потенціал компаній: досвід емпіричного дослідження // Реформування економіки України: стан та перспективи. Зб. матер. VI Міжнародн. наук. – практ. конф. – К.: МІБО КНЕУ, 2011. – С. 94–97.

3. Підгородецька С.М. Інноваційно-інвестиційна стратегія підвищення конкурентоспроможності підприємства // Реформування економіки України: стан та перспективи. Зб. наук. праць IV Міжнародн. наук.–практ. конф. – К.: МІБО КНЕУ, 2011. – С. 200–202.

4. Підсумки роботи уряду України в 2011 році // Рідне Прибужжя, 2012, 26 січня.

5. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» // Комітет з економічних реформ при Президентові України. Версія для обговорення. 2 червня 2010 р. – К.: – 76 с.

6. Симканич О.В. Проблеми оцінювання регіональних інвестиційних проєктів // Экономические инновации. Украинское Причерноморье в конкурентном экономическом пространстве. – Вып. 23. – ИП РЭИ. – Одесса, 2005. – С. 200–207.

7. Статистичний щорічник України. Офіційний сайт Держкомстату України. [www/ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua).

8. Технологія лізингу: Монографія / Н.Рязанова та ін.; за ред. Г.Т. Сенькович. – К.: ЦНТ «Гопак», 2010. – 320 с.

9. Турчина С.Г. Роль державної інноваційної політики в умовах входження України у світогосподарський простір // Новітні тенденції і стратегії розвитку міжнародної торгівлі: фінансово-економічний та правовий аспект. Українська академія зовнішньої торгівлі. – К.: 2009. – С. 78–79.

Л.М. ГАНУЦЯК–ЄФІМЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій

Механізм управління розвитком інноваційного потенціалу на основі інтеграційної взаємодії

У статті представлено результати досліджень щодо управління розвитком інноваційного потенціалу на основі формування інтегрованих структур бізнесу, обґрунтовано структурні елементи механізму управління нарощуванням наявного інноваційного потенціалу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інновації, інтегровані структури бізнесу.

В статье представлены результаты исследований относительно управления развитием инновационного потенциала на основе формирования интегрированных структур бизнеса, обоснованы структурные элементы механизма управления наращиванием имеющегося инновационного потенциала.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационный потенциал, инновации, интегрированные структуры бизнеса.

In the article the results of researches are presented in relation to a management development of innovative potential on the basis of forming of computer-integrated structures of business, grounded structural elements of mechanism of management the increase of present innovative potential.

Keywords: innovative activity, innovative potential, innovations, computer-integrated structures of business.

Постановка проблеми. Функціонування підприємств в умовах ринку диктує необхідність постійного оновлення продукції, упровадження нових методів управління, технологій, джерел сировини та енергії. Академічні та прикладні дослідження закликають усі компанії впроваджувати інновації.

Статистика свідчить, що підприємства демонструють послідовність в їх індивідуальному поверненні на інвестиції в інновації. Більш того, прибуток від інвестиції в інновації кра-

щих підприємств удвічі вище, ніж у середньому по галузі, і більш ніж у десять разів вище, ніж у гірших. Загалом, ефективність інновацій не залежить від розміру підприємства або від загального розміру інвестицій в R&D. Як правило, кращі інноватори мають відносно менший бюджет.

Найефективніші підприємства (ті, що отримують від нових продуктів найбільший прибуток на витрачену на R&D одиницю фінансових коштів) витрачають на R&D 4,8% від обсягу продажів, а найнеефективніші – в середньому 5,9%.

Успішні інновації це вираз добре організованого ланцюга створення вартості.

Здатність до інновації вимагає опанування чи використання чотирьох важливих здатностей підприємства: генерування ідей, відбір проєктів, розробку і комерціалізацію.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Крива ефективності інновації не може бути піднята поки підприємство не оволодіє всіма чотирма елементами (рис. 1).

Орієнтацію підприємства на інноваційний шлях розвитку можна визначити шляхом аналізу спроможності, можливості й готовності підприємства до інноваційної діяльності. Сутність і взаємозв'язок між цими характеристиками, що дозволяють судити про перспективи інноваційного розвитку підприємства, представлені на рис. 2 [3].

Метою статті є обґрунтування механізму управління розвитком інноваційного потенціалу на основі інтеграційної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Спроможність підприємства до інноваційного розвитку визначається інноваційним потенціалом підприємства, тобто його спроможністю реалізувати інновації у межах обраного стратегічного напрямку розвитку.

Елементами інноваційного потенціалу підприємства є його матеріально-технічні, фінансові, організаційні та кадрові